

Üveg hat főre

BORKOVICS PÉTER, HEGYVÁRI BERNADETT, LÁSZLÓ KYRA,
MELCHER MIHÁLY, SIPOS BALÁZS ÉS SMETANA ÁGNES
SZENTENDREI KIÁLLÍTÁSA

2022-ben, az Üveg Nemzetközi Évében, több hazai üvegművészeti kiállítás és esemény megrendezésére számíthatunk. A Szentendrén ez év februárjától látogatható *Üveg hat főre* című kiállítás is ezt a várhatóan sokszínű programot gazdagítja, előkészítése azonban ettől függetlenül kezdődött el. Az eredetileg 2021-re tervezett tárlat ötletét egy korábbi textilművészeti kiállítás sikere és tanulsága adta. Tíz évvel ezelőtt, 2012-ben szintén Szentendrén, a Barcsay Múzeum egyik termében nyílt meg az a *Textil hat főre* című csoportos tárlat, amelyre hat szentendrei, illetve a közelben alkotó textilművész kapott meghívást. Az eltérő szemléletmódú, a különféle technikákkal és anyaghasználattal kivitelezett kompozíciók rendkívül jó összbnyomást keltettek, és a különbözőségek elősegítették

az egyedi karakterjegyek, kifejezésmódok, ugyanakkor a hasonlóságok megragadását.

Ennek analógiájára most is hat, immár az üvegművészek középgenerációjához tartozó alkotóművész kapott felkérést a részvételre. Nem volt sem technikai, sem tematikai megkötés, inkább csak a kiállítótér adottságait figyelembe véve, művészenként két-három műtárgy bemutatását ajánlottuk. A különféle településeken – Szentendrén, Csobánkán, Tápiószecsőn, Mányon – alkotó művészek, Smetana Ágnes, Melcher Mihály, Hegyvári Bernadett, Sipos Balázs, valamint a budapesti műteremmel rendelkező Borkovics Péter és László Kyra többnyire a legújabb, most először látható vagy az elmúlt pár évben készült alkotásait állította ki.

Eltérő látásmód, eltérő technika jellemzi munkásságukat, a közös mindannyiukban az üveg iránti elkötelezettségük. A hagyományos fúvott üvegek mellett munkásságukban példát találhatunk öntött vagy formába olvasztott, illetve rogyasztott üvegre. Az ihlető forrásuk is változatos: a természet közvetlen élménye, tudományos rendszerekhez való igazodás, különféle formakapcsolatok, személyes monológok, művészettörténeti parafrázisok egyaránt megjelennek a műalkotásokban. Ez a spontán szerveződés, mint ahogy a kiállítás címe is egy lazán szerveződő vacsorameghívást idéz meg, eddig kevésbé észlelt összefüggésekre, érdekesebb gondolatátársításokra, kérdésfelvetésekre adhat alkalmat, ezzel is utat engedve egy szabadabb, kötetlenebb párbeszédnek művek és alkotóik között.

Van már elég rálátásunk arra, hogy értelmezni próbáljuk azt, vajon mit jelent ma Magyarországon az üvegművészek középgenerációjához tartozni. Ide azokat az alkotókat sorolhatjuk, akik az üvegesek nagy nemzedéke és a fiatalabb, jelenleg a harmincas éveikben járó művészek között foglalnak helyet.

BORKOVICS Péter: Levendula | Péter BORKOVICS: Lavender
2022, összeolvasztott színes síküveg lapok, melegen formázva,
csiszolt, polírozott, 40x41x4 cm (fémtalapat nélkül)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

Pályakezdésük az 1980-as és 1990-es évekre tehető, és elődeik vagy tanáraik nyomán még kötetlenebbül, a műfaj hagyományos kereteit újjáértelmezve vagy teljesen elszakadva azoktól foglalkozhatnak az üveggel. Sokat köszönhetnek az elődök, a nagy generáció által képviselt szellemiségnek, azoknak a művészeknek, akik először kezelték szobrászati médiumként az üveget. Ennek időszaka a főiskolai üveg szak megalapításának évéig, 1965-ig nyúlik vissza. Tanár és tanítvány együtt ismerkedett az anyaggal, a főiskolai műhely pedig fontos központtá vált nemcsak az ekkor pályakezdő, és nem sokkal később nemzetközileg is elismert, hanem az utánuk jövő művészek számára.

Az azóta eltelt időszakban a hazai üvegművészet szemléletében egyre nyitottabb és sokszínűbb lett, az intézményesülés, a kollektív szerveződések, az oktatás tekintetében is megerősödött, emellett nemzetközi díjak és vásárlások jelzik a magyar művészek határon túli sikereit. Az 1990-es évek elején megalakult a bárdudvarnoki Üvegművészeti Alkotótelep, 1996-ban pedig a Magyar Üvegművészeti Társaság. Az egykori alapítók és szervezők munkájának eredményeként kezdhettek járni a fiatalabb művészek Bárdudvarnokra és az itt rendezett nemzetközi üvegszimpoziumokra. A mostani középnemzedék tagjai közül többen egykori tanáraik mellett kaptak katedrát, és idővel elismert egyetemi oktatókká váltak.

BORKOVICS Péter: A rejtett háromszög | Péter BORKOVICS: The hidden triangle
2022, összeolvasztott színes síküveg lapok, melegen formázva, csiszolt, polírozott, 40x38,3x2,5 cm (fémtalapzat nélkül)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

HEGYVÁRI Bernadett: Triptychon | Bernadett HEGYVÁRI: Triptych | 2022, fúvott üveg, akril, fa, egyenként: 76x34x12 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

Tágabb kitekintéssel, a művészgenerációk közötti párbeszédet reprezentálja Melcher Mihály egyik kiállított kisplasztikája, amely a 2016-ban elhunyt szentendrei művésznek, Deim Pálnak állít emléket. Számos méltatója szerint Deim Pál az utolsó olyan alkotó volt, aki egységben látta a szentendrei művészetet, és ennek következtében összekötő szerepet töltött be a fiatalabb és az idősebb nemzedék között. Az üvegplasztika a deimi életmű egyik emblematikus elemét, a bábút, valamint a végtelent jelképező, az ég felé növekedő oszlopot emeli hangsúlyos motívummá.

Az eredetileg festőként induló Melcher Mihály az üveg anyagának rejtettebb tulajdonságait kiaknázva korábbi alkotói periódusában tömör plasztikákkal foglalkozott, amelyeknek sejtelmesen áttetsző belsejében metafizikus hatású terek tárultak fel. Újabb alkotásaiban különböző és erőteljes színű egzakt alapformák egymáshoz illesztésével és egymást átható formarendszerével hoz létre külön univerzumot. A filozofikus felfogás mellett azonban a humor is felbukkan Melcher munkásságában. A *Tojástörő* című, különféle részelemekből összeállított kisplasztikájának mérnöki szerkezete és funkcionális haszna csak jelképes, mivel a mechanikus gépezet nem hozható működésbe: maga a szerkezet legalább annyira

törekény, mint aminek törésére megtervezték. Melcher Mihály formába olvasztott vagy ahogy ő nevezi, „zömített” üvegeivel rokon Sipos Balázs technikája. A castinggal vagy formába öntéssel azonban az üveg belseje még tisztábbá válik, és ez a plasztikák tartalmi részét tovább gazdagítja. Az üveg belsejének láttatásával az optikai és a fizikai valóság egyenrangúvá válik: ami kívülről pozitívnak látszik, az valójában negatív forma. A korábbi, kétalakos változatot most az egy női alakra koncentrááló legújabb, *Forró fürdő II.* című plasztika követi, amelyben jól kivehetőek a kerek kádban felhúzott térdekkel ülő figura kerekded formái. Az üvegtárgy ugyanakkor dobozplasztika, amelynek női felsőtestet ábrázoló felső része leemelhető, és ennek következtében a feltáruló belső tér, a különböző nézőpontokból szemlélt negatív és pozitív formák plasztikailag további izgalmas dimenziókat tartogatnak.

Sipos Balásznak a kiállításon szereplő két másik munkája díjplasztikai munkásságához kapcsolódik. Még az Ajkai Üveggyárban töltött időszakához kötődik a Prima Primissima díjplasztika üvegváltozatának kis szériás kivitelezése. Ennek továbbgondolása a lila-fehér csíkos, unikornis-plasztika, amely a kiállításrendezés során véletlenül került egy korábbi, függőleges, lila-

kék-zöld csíkozású üveghasáb elé. A két szobor így talált egymásra, és most egy alkotásként értelmezve maradt egymás mellett. A telt testű, tömör, átlátszatlan állatszobor előképéül az i. e. 3–2. évezredi, Indus-völgyi civilizációból megmaradt pecsételők ábrázolásai szolgáltak. A 2021-ben először átadott Fonogram-díj különleges színvilága köszön vissza a másik, szintén most első alkalommal bemutatott, több részből álló, szabályos, hasáb alakú plasztikán, melynek közepén egy négyágú, sárga csillagalakzat vonja magára a figyelmet.

Smetana Ágnes és Borkovics Péter munkásságának összehasonlítása jó példa annak szemléltetésére, hogy ha kitapintható is a hasonló érdeklődés, az egészen más irányba, eltérő szellemiségű műtárgyak megalkotásához vezetheti a művészeket. Mindkettejük esetében a természet megfigyelése a közös vonás. Amíg Smetana Ágnesnél a teremtett világ közvetlen szépsége, addig Borkovics Péternél a természeti jelenségek módszeres vizsgálata hatott inspirálóan. Smetana Ágnes üvegvázáinak formaképzését a természettel teljes összhangban való életforma alakítja. Nemcsak az organikus formavilág, hanem az üveg felületén áttetsző fény által életre keltett egymásba olvadó színek a természet megidézése mellett hangulatokat, érzelmeket ébresztenek. Ezzel párhuzamosan Smetana Ágnes

mindig is izgatta olyan új kifejezési módok keresése, amik megőrzik alkotójuk karakteres stílusjegyeit. Ennek tekinthető az a függesztett installáció, amellyel a művész a rá jellemző életbölcsessel és iróniával a privát szférába is behatoló érzelmi tetszésnyilvánítás hétköznapi gyakorlatát, a lájkolást helyezte középpontba. A 2021-ben rendezett eucharisztikus kiállításon bemutatott alkotásának, részlemeinek, a fúvott szívvirágoknak most új értelmezést adott. A mennyezetről egymástól eltérő magasságban lelógatott fúvott szívvirágok a mobilkészüléken a tetszést kifejező szívecskek egymás utáni felszállását imitálják. Az életünk privát szférájába is behatoló, a közösségi médián megjelenő kommunikációs forma mellett Smetana Ágnes egy másik, visszafogottabb életfelfogást is jelképesen elénk tár. A frízszerűen egymás mellé rendezett üvegtestekbe kapaszkodó, finoman áttetsző, szelíden a napfény felé nyújtózkodó sárga tulipánokból álló kompozíció az installációval közös térbe került.

Borkovics Péter a természeti jelenségekhez hasonló rendszert fedezett fel az üvegen és annak állapotváltozásában, gondolkodására hatottak a matematikai és a világegyetem keletkezésének elméletei. Megfigyelte, majd modellezte az üveg belsejében zajló fizikai folyamatokat, és a folyékony, majd a megdermedő üveg

LÁSZLÓ Kyra: Csöndszoba | Kyra LÁSZLÓ: Room of silence | 2021, rogyasztott üveg, 68x109x2 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

^
LÁSZLÓ Kyra: Érkezés | Kyra LÁSZLÓ: Arrival
 2021, rogyasztott üveg, 91,5x36x9 cm
 Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SMETANA Ágnes: Lájkolom, installáció | Ágnes SMETANA: I like it,
 installation | 2021–2022, fúvott üveg, fém
 Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SIPOS Balázs: Forró fürdő II.
Balázs SIPOS: Hot bath II
2022, casting, üveg, 27x18x18 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi
Centrum, Szentendre

SMETANA Ágnes: Bioritmus
Ágnes SMETANA: Biorhythm
2021, fúvott üveg, 17x14x 6 cm,
16x16 x7 cm, 15,5x13x6 cm,
15x15x7,5 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum,
Szentendre

állapotváltozását plasztikai témává emelte. Az olvasztott síküveg lapok belsejében megidézett körkörös örvénylő mozgások egyrészt konkrét természeti, ugyanakkor galaktikus jelenségekre utalnak, másrészt láttatni engedik, ahogyan az alkotói gesztus megváltoztathatja az üveg olvadásának, majd visszadermedésének természetes folyamatát. Borkovics Péter újszerűen értelmezte azt a régi keletű gondolatot, mely szerint az alkotómunka és a természet erői egymáshoz hasonlóan teremtő erejűek.

Saját élmények, belső monológok kifejezéséhez alkalmasabb anyagot nem is találhatott volna László Kyra. Az átlátszatlan rogyasztott üvegeképei a mögötte lévő világnak csak az elmosódott formáit engedik érzékeltetni, és ezáltal jelképesen is kifejezik azt, hogy a külső világ, illetve mindaz, amit megtapasztalunk abból, a saját belső világunk szűrőjén keresztül jut el a tudatunkig. Az üveg

áttetsző tulajdonsága és rétegzettségé szimbolikusan így épül be a mű magasabb szintű eszmeiségébe. Az üvegobjektken László Kyra belső világa tárul elénk az általa kedvelt geometrikus alakzatokból szerkesztett képzetben és néhány alapvető, a külső és belső tereket jelző motívummal, ablakkal, nyíló ajtóval, székkal, lépcsősorral. A kinti és a benti világ közötti határt az ablak jelképezi, mégis a két világ közötti kapcsolat fókusza maga az ember, akinek belső világában értelmeződnek az észlelt dolgok. László Kyra üvegablakai, amelyek egyaránt lehetnek nyílászárók díszei és autonóm értékű képek, egyszerre jelképezik az ablaknak ezt a sokértelmű jelentését.

Ehhez hasonlóan Hegyvári Bernadett is zseniálisan él a kétdimenziós festmények ábrázolásbeli lehetőségeivel és korlátaival. A korábbi *Kék csendéleten* a festmény és az eléje helyezett valóságos üvegcsendélet a trompe l'oeil műfaját

SIPOS Balázs: Objekt 1–2. | Balázs SIPOS: Object 1–2 | 2022, casting, üveg, 25x43x10 cm (Unikornis), 48,7x24x4,2 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

értelmezi újjá. Az érzékelést is megtévesztő valóság-hű ábrázolás helyett valódi üvegtárgyak jelennek meg. Az üveg felületén visszaverődő fények is valóságosak, amelyeknek minél hűségesebb megfestésére oly nagy figyelmet szenteltek – többek között – a 18–19. századi holland csendéleteken. Legújabb alkotásán háttérként szintén saját festményét használja. A *Triptichon* egyes elemeire erősített három különböző csendélet-csoport a lakótér egyes tereit – konyha, étkező, nappali – idézi meg, és az azokba bevetülő

éles nappali fények, illetve árnyékban maradt részek éles kontrasztja a geometrikus szerkezetű festményhátterben tűnik elő. Hegyvári Bernadett ugyanakkor megint elénk tárja annak abszurditását, hogy a festett csendéleteken a felülnézetből ábrázolt tárgyak látványa nem hat idegenül, de ha ezt valóságos üvegtárgyakkal tesszük, akkor az megzavarhatja megszokott látásmódunkat.

MELCHER Mihály: Tojástörő | Mihály MELCHER: Egg breaker
2014, formába olvasztott, csiszolt üveg, 38x36x17 cm (magántulajdon)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

MELCHER Mihály: Hommage à Deim Pál
Mihály MELCHER: Hommage à Deim Pál
2021, formába olvasztott, csiszolt üveg, 41x18x14 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SIPOS Balázs: Objekt | Balázs SIPOS: Object
2022, casting, üveg, 28,5x18,3x5 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

A hat üvegművész alkotói fantáziáját reprezentáló műalkotások megközelítése, értelmezése eddig is izgalmas összefüggésekre világított rá, és ez tovább folytatható új szempontokkal és más művészek munkáinak bemutatásával. A Ferenczy Múzeum tárlata nemcsak alkalmat teremtett új műtárgyak kiállítására, hanem a megszokottól eltérő nézőpontok felvetésével hozzájárulhat a kortárs magyar üvegművészet feldolgozásához.

BODONYI Emőke
művészettörténész, a kiállítás kurátora

(Üveg hat főre. Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2022. február 25. – május 29.)